

Het Afwegingskader Erfgoed Deal

INLEIDING

In dit afwegingskader zijn de criteria beschreven op basis waarvan het jaarlijks uitvoeringsprogramma ErfgoedDeal wordt samengesteld. Het uitvoeringsprogramma is samengesteld op basis van een aantal projecten. Het programmabureau Erfgoed Deal bereidt het uitvoeringsprogramma voor. Projecten die in aanmerking komen om geplaatst te worden in het uitvoeringsprogramma worden beoordeeld.

Na eerste overleggen en de pitch wordt aanvragers gevraagd een projectplan op te stellen inclusief een begroting. Deze projectplannen worden door het programmabureau beoordeeld waarbij op basis van deze beoordeling een uitvoeringsprogramma wordt opgesteld dat door de stuurgroep Erfgoed Deal wordt vastgesteld. Wanneer een project onderdeel uitmaakt van het vastgestelde uitvoeringsprogramma zal een decentralisatie uitkering in gemeente- of provinciefonds plaatsvinden.

BEOORDELING

De projectplannen worden beoordeeld aan de hand van het afwegingskader en de voorwaarden die in de Erfgoed Deal benoemd zijn. Per onderdeel wordt een motivatie gegeven van de beoordeling van dat punt door het programmabureau. Het programmabureau let op dat wordt gestreefd naar een kwalitatief zo goed mogelijk uitvoeringsprogramma.

De Stuurgroep Erfgoed Deal komt halfjaarlijks bij elkaar om te beslissen over het uitvoeringsprogramma.

- Bij gelijke beoordeling is de startdatum (hoe eerder) doorslaggevend voor de hoogte van de plaatsing op het uitvoeringsprogramma
- Indien alles gelijk is, besluit de stuurgroep

Projecten die niet in aanmerking komen voor opname in het uitvoeringsprogramma kunnen opnieuw worden voorgedragen. Het programmabureau Erfgoed Deal kan hierbij ondersteuning bieden.

DE CRITERIA

1. Binnen de Erfgoed Deal staan de grote ruimtelijke transitie opgaven (klimaatadaptatie, energietransitie en duurzaamheid, stedelijke groei en krimp) centraal, en de bijdrage die erfgoed hieraan kan leveren.

- Projecten vanuit de opgaven staan centraal en daarbinnen wordt erfgoed ingebracht.
- Het is een pré als er onderbouwde combinaties zijn van de drie grote transitieopgaven met de ondersteunende lijnen.
- Er zijn daarnaast zelfstandige projecten mogelijk vanuit de ondersteunende lijnen 'omgevingsvisies' en 'kennis en dialoog'. Een goede verbinding met de inhoudelijke thema's is daarbij wel een pré.
- Voor de definitie van cultureel erfgoed wordt aangesloten wordt bij het definitiekader van de Omgevingswet.¹ Dat betekent dat in de Erfgoed Deal het onroerende erfgoed als onderdeel van de fysieke leefomgeving centraal staat, maar dat daarnaast ook roerend erfgoed zoals bijvoorbeeld historische schepen en het immaterieel erfgoed zoals bijvoorbeeld verhalen binnen de reikwijdte vallen voor zover relevant voor de fysieke leefomgeving.

2. Alle projecten binnen het uitvoeringsprogramma dragen evident bij aan het behalen van de gezamenlijke ambitie en doelen. Bij het opstellen van het uitvoeringsprogramma wordt gestreefd naar een evenwichtige samenstelling van het programma dusdanig dat het maximaal bijdraagt aan de ambities en doelen.

- Halfjaarlijks wordt een prioritering van voorliggende projecten opgesteld. Het projectbureau stelt een voorstel aan de stuurgroep op.
- De beleidsdoelen van de Erfgoed Deal zijn leidend voor de afweging bij de keuze van projecten. Een gemotiveerd voorstel (uitvoeringsprogramma) wordt opgesteld waarin dit verder wordt toegelicht.
- Het projectbureau kan vragen om een presentatie/pitch van het project om beter zicht te krijgen op het project en kennisdeling te versterken.
- De hoofdaspecten bij de afweging tot (al dan niet) opname in het uitvoeringsprogramma zijn:
 - Maatschappelijk relevantie
 - Het laten zien van de transitie van erfgoed
 - De bijdrage die projecten (gaan) leveren aan een erfgoed-inclusieve uitvoeringspraktijk
 - Het bieden van mogelijkheden voor participatie

¹ *Cultureel erfgoed*: monumenten, archeologische monumenten, stads- en dorpsgezichten, cultuurlandschappen en, voor zover dat voorwerp is of kan zijn van een evenwichtige toedeling van functies aan locaties in het omgevingsplan, ander cultureel erfgoed als bedoeld in artikel 1.1 van de Erfgoedwet;

- Of het project opschaalbaar is (navolgbaar en toepasbaar op grote(re) schaal)
- Of het project ruimte biedt voor voorbeeldwerking en bijdraagt aan kennisdeling.
- De stuurgroep houdt bij besluitvorming over het uitvoeringsprogramma rekening met de weging van bovengenoemde hoofdaspecten

3. De projecten hebben betrekking op het financieren van de meerkosten. De projecten die worden gefinancierd vanuit de Erfgoed Deal richten zich op het verrijken van bestaande initiatieven met erfgoed, het verhogen van de kwaliteit en het bevorderen van de kracht van ontwerp en dialoog.

- De meerwaarde van toepassing van een doordacht begrip van erfgoed in de voorliggende maatschappelijke opgave en de opwaardering van het project hierdoor als geheel is richtinggevend voor de financiële bijdrage.
- Het gaat vooral om bestaande opgaven waarbij erfgoed meer aandacht krijgt bij zowel bestaande als nieuwe initiatieven.
- Een project kan binnen lopende programma's een plek hebben of krijgen zoals bijvoorbeeld uitvoeringsagenda's, (regio)deals of energieverkenningen.
- Projecten kunnen diverse vormen hebben: vandaar het gebruik van de term 'initiatieven'.

4. Projecten binnen de Erfgoed Deal hebben geen primaire focus op het erfgoed maar richten zich op de aansluiting vanuit het erfgoed bij initiatieven op de transitie opgaven.

- De aanleiding is niet specifiek het erfgoed maar de plus van erfgoed in een van de thema's van de Erfgoed Deal.
- De Erfgoed Deal kan worden gezien als een vliegwieleffect een gebiedsgericht project.

5. Projecten zijn gebiedsgericht en worden voorgedragen voor opname in het uitvoeringsprogramma door de colleges van B&W en/of Gedeputeerde Staten.

- Dit blijkt uit de aanbiedingsbrief: ondertekend door één of meerdere colleges van B&W en/of GS

6. Binnen de projecten wordt gestreefd naar matching door gemeenten of provincies en van samenwerking tussen overheden en maatschappelijke partijen.

Matching

- In een voordracht wordt de gestreefde matching zichtbaar gemaakt. Het is aan de overheden om dit op een inzichtelijke manier te presenteren. Matching is niet verplicht maar wel een gezamenlijke ambitie.

- Hierbij wordt een bijdragepercentage van 47,5% vanuit het Rijk en van 52,5% matching door gemeenten en provincies als streefwaarden aangehouden.
- Het gaat om een zichtbare extra financiële impuls door medeoverheden die noodzakelijk is voor de beoogde plus door de erfgoeddeal
- Inzet op basis van wettelijke verplichtingen wordt niet ondersteund via de Erfgoed Deal.
- Vanuit de Erfgoed Deal worden geen doelen gefinancierd (matching) die vanuit andere regelingen reeds (kunnen) worden gefinancierd, zoals bijvoorbeeld restauratie of instandhouding van rijksmonumentaal vastgoed.

Samenwerking

- Onder samenwerking wordt verstaan samenwerking tussen overheden (onderlinge) en maatschappelijke organisaties en lokaal (burger)initiatief. Onder maatschappelijke partijen behoren ook de erfgoedorganisaties.
- Uit de ingediende projecten blijkt van welke samenwerking sprake is en hoe de projecten inzetten op bevordering van bijvoorbeeld samenwerking met lokale erfgoedorganisaties of burgerinitiatief.
- Onder het begrip samenwerking kan ook participatie en het benutten van lokale kennis behoren.

7. Bij matching wordt uitgegaan van reële extra financiële impulsen. Ambtelijke inzet kan helpen maar wordt daarbij niet gekwantificeerd.

- In een voordracht wordt de BTW-component uitgesplitst.
- Ambtelijke inzet wordt niet gezien als (matchings)bijdrage van gemeenten of provincie
- Extra impulsen in de vorm van bijvoorbeeld een procesbegeleider, ontwerpteam of gebiedsregisseur komen wel voor matching in aanmerking voor zover deze bijdragen aan de doelen van de Erfgoed Deal.
- Leerprogramma's of –omgevingen als onderdeel van een voordracht komen wel voor matching in aanmerking voor zover deze bijdragen aan de doelen van de Erfgoed Deal

8. Projecten moeten als doel hebben om bij te dragen aan een toekomstbestendige gebiedsgerichte erfgoedzorg. Met gebiedsgerichte erfgoedzorg verstaan we een ruimere blik met meer afstand tot afzonderlijke erfgoedobjecten en – structuren zoals beschreven in de Visie Erfgoed en Ruimte.

- De aanvraag is gebiedsgericht: het gaat niet over objecten maar over gebieden, ensembles, structuren waarbinnen de objecten een bepaalde waarde vertegenwoordigen.
- Toekomstbestendigheid duidt onder meer op aspecten als borging van netwerkvorming, kennisdeling en participatie.

9. De beoogde financiële bijdrage vanuit de Erfgoed Deal aan projecten binnen de drie thema's ligt tussen de 0,25 en 1 miljoen miljoen euro (DU's). Dat zijn

streefbedragen. De projecten richten zich op de uitvoeringspraktijk en geven blijk van mogelijkheden tot opschaling en voorbeeldwerking.

- Bijdrage loopt via een decentralisatieuitkering in gemeente- of provinciefonds (gemeente of provincie dienen verzoeken om bijdrage in). De uitkering gaat op naam van de betrokken gemeenten en/of provincies.
- Met uitvoeringspraktijk wordt bedoeld praktijkgerichte initiatieven (geen papieren tijgers).

10. Kennis en dialoog maken (waar mogelijk) onderdeel uit van de projecten. Hierbij kan het gaan om het betrekken van partijen, leren van elkaar, het bundelen en verspreiden van kennis, betrekken van verhalen op lokaal en regionaal niveau of het bestendigen van kennis die wordt opgedaan in het project.

11. Projecten bevatten waar mogelijk onderdelen gericht op ontwerp als middel om de omgevingskwaliteit te verhogen.

12. Binnen het uitvoeringsprogramma en de thema's wordt gestreefd naar een balans tussen projecten in het stedelijke en het landelijke gebied.

- Naast de balans tussen projecten in stedelijke en landelijk gebied wordt een algemene geografische spreiding nagestreefd. Dit is echter géén wegingsfactor en kwaliteit gaat altijd vóór spreiding.